

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

13.11.2009

SABIMAs innspill til revisjon av AURAKONSESJONEN

SABIMA har følgende bemerkninger til revisjonen av Aurakonsesjonen.

1) Aurakonsesjonen

Auravassdraget har sine kilder i fjellene mellom Sunddalen og Lesja, og munner ut innerst i Eresfjorden. Laks og sjørret gikk opprinnelig opp Eira fra fjorden til Eikesdalsvatnet og videre ca. 8 km opp Aura til Aurstaupet. Vassdraget var kjent for sin storvokste laksestamme.

Totalt har Auravassdraget blitt gjenstand for tre store kraftutbygginger. Selve konsesjon for oppdemming av flere vann som nå utgjør Auramagasinet, med tilhørende nedslagsfelt, ble gitt ved kgl.res.31.juli 1953. En takrenneoverføring for sidevassdrag på sørsiden av Aura ned mot Eikesdalsvatn ble gitt 10.07.1957. Etter disse utbyggingene uttalte NVEs hovedstyre at:

"NVEs Hovedstyre vil dog samtidig presisere at med takrenneoverføringen anser man grensen for nådd for den reduksjon av Auras nedbørsfelt som kan skje uten uforholdsmessig store skadevirkninger. Planen om å bygge ut Mardøla ved overføring av vannet til Romsdal bør derfor etter Hovedstyrets mening skrinlegges."

Trass i denne henstillingen ble Mardøla-Gryttenutbyggingen gitt konsesjon 31.07.1970, hvor vann fra bl.a. Mardalsfossen ble overført til Rauma. Ved alle tre utbyggingene ble vannet ført bort fra vassdraget. Dette har ført til en samlet reduksjon i middelvannføringen i Aura ved Littlevatnet på 75 % og i Eira ved utløpet av Eikesdalsvatnet på 58 %.

Auravassdraget er i dag sterkt preget av redusert vassføring. Betydelige elvestrekninger ble tørrlagt. Dette gir svært negativt utslag for fisk og bunnfauna både i Aura og vassdragets nedre del, Eira. Sterkest rammet dette den tidligere storvokste laksestammen i Aura-Eiravassdraget. I dag går laksen bare et kort stykke opp i Aura ved gunstig vannføring, og lakse- og sjørrretfisket regnes som nær ødelagt.

Det viktigste miljøforbedrende tiltak vil være å øke minstevassføringen. Økt minstevassføring vil bedre så vel biologiske verdier som bruks- og opplevelsesverdi i vassdraget. Avrenningen har på grunn av endrede nedbørsregimer (klimaendring) økt merkbart siden konsesjonene ble gitt. Det er ikke opplagt at dette vannet "tilhører" innehaveren av konsesjonen. I vesentlig grad bør dette vannet brukes til å gi mer liv til vassdraget.

Vannføringen må til enhver tid være tilstrekkelig for å opprettholde faunaen av vannlevende organismer. Dette innbefatter tilstrekkelig vann for fiskeoppgang og smoltutvandring, samt generelle krav til reproduksjon for øvrig. I tillegg bør det vurderes hvilke biotopforbedrende og vandringsfremmende tiltak som kan iverksettes.

Villreinstammen i Dovrefjellområdet er den genetisk mest opprinnelige villreinstammen i landet. Aurareguleringen er fullstendig omsluttet av Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalparker med tilhørende verneområder, men er blitt et effektivt vandringshinder for reinsdyrene. Det bør derfor vurderes å etablere en terskel i det lange magasinet som sikrer vandringer mellom delområdene.

SABIMA vil påpeke at laks, her som ellers ved vassdragsreguleringer, synes å få all oppmerksomhet. For annet biomangfold er ikke dette nok, og for å tilfredsstille naturmangfoldlovens § 8 om kunnskapsbasert forvaltning, må det gjøres ytterligere undersøkelser og vurderinger ved revidering av gamle konsesjoner.

Restituering av natur er en omfattende oppgave i Sentral-Europa, mens norske myndigheter tenderer til å mene at natur som er tørrlagt like godt kan avskrives som tapt. Vi etterlyser en større interesse for å se på hvilke muligheter som faktisk finnes for å rette opp noen av de skader som er gjort ved utbyggingen.

Hele 85 % av artene på rødlisten har havnet på lista fordi de har mistet eller vesentlig fått innskrenket leveområdene. Skal truede arter bli mindre truet holder det ikke å stanse ødeleggelsen av leveområdene, også tapte leveområder må gjenskapes. I enhver revidering av vassdragskonsesjoner må man derfor foreta en grundig kartlegging for å vurdere hvilke naturtyper og økosystem man kan gjenskape.

Muligheten for å gjøre vannkraft produsert i eldre anlegg etter bærekraftighetsprotokollen er at de ved vilkårsrevisjoner oppnår miljøforbedringer som gjør anlegget akseptabelt etter dagens standard.

2) Rammene for revisjon av konsesjoner

Aurakonsesjonen ble gitt til Statskraft på ubegrenset tid. Adgangen til å gi revisjon for tidsubegrensede konsesjoner kom inn i vassdragsreguleringsloven i 1992. Det gir mulighet til å rette opp miljøskader som følger av utbyggingen og en generell modernisering av vilkår, samt sletting av vilkår som ikke lenger er aktuelle.

Utbyggingen av Auravassdraget har påført lokalsamfunnet svært betydelige naturinngrep. Disse inngrepene ble gjort på en tid da sentrale myndigheter la vesentlig mindre vekt på miljømessige hensyn.

Da revisjonsadgangen ble innført var det en bevisst politikk å ikke gi presise rammer for hva slags endringer eller hvilke nye vilkår som kunne bli aktuelle. Det ble tvert imot vist til at bl.a. lovendringer og endringer i samfunnsoppfatningen ville være med å sette rammer for behandlingen av revisjonssaker, jf. ot prp nr 50 (1991-92) s 47 ;

"Revisjonen kan omfatte vilkår av høyst forskjellig karakter. Etter departementets oppfatning har det derfor lite for seg å forsøke å angi konkret hvilke endringer eller nye vilkår som i fremtiden kan bli aktuelle. Det vil avhenge av hvilke forhold som gjør en endring påkrevd eller ønskelig (ny lovgivning, endringer i samfunnsoppfatningen, interessekonflikter, nye skader eller ulemper, økologiske, hydrologiske eller økonomiske forhold etc.). Det kan likevel tilføyes at manøvreringsreglementet utgjør en del av konsesjonsvilkårene og kan gjøres til gjenstand for revisjon. Endringer i manøvreringsreglementet vil være særlig aktuelt for eldre konsesjoner."

I Inst St nr 263 (2000-01) omtalte flertallet i Energi- og miljøkomiteen revisjonsadgangen på denne måten;

"Nye krav til naturmiljø og endret samfunnssyn vil medføre andre og mer restriktive konsesjonsvilkår enn det som ble krevd for opp til 80 år siden."

Revisjon kan omfatte vilkår av svært ulik art. Det lar seg derfor knappest gjøre å angi generelt hvilke endringer eller nye vilkår som kan bli aktuelle. Dette må avhenge av forholdene i den enkelte sak; hvor store miljøødeleggelsene har vært og i hvilken grad de lar seg avbøte uten for store produksjonstap, i hvilken grad det er aktuelt med kompenserende tiltak.

Ovenstående lovmotiver viser likevel at Stortinget har ment det kan være en ganske vid adgang til å revidere vilkårene ved revisjon av konsesjoner

Innskrenkende lovfortolkning av vassdragsmyndighetene

Vassdragsmyndighetene (OED og NVE) har i de få revisjonssaker som hittil har vært oppe (særlig Vinstrarevisjonen) lagt seg på en klart snevrere og mer innskrenkende fortolkning av lovforarbeidene når det gjelder adgangen til å gi nye vilkår ved revisjonsbehandlingen. Dels har man anført at nye vilkår bare kan være aktuelle for skader og ulemper som ikke var forutsatt på konsesjonstidspunktet. Videre aksentuerer vassdragsmyndighetene at ethvert produksjonstap rammer den totale kraftbalansen og derfor så vidt mulig bør unngås. Endelig anfører man gjerne at eldre miljøødeleggelser (tørrlegging o.a.) er etablerte situasjoner hvor det ikke er noe å tjene på kompenserende miljøtiltak.

SABIMAs oppfatning

Etter SABIMAs oppfatning er det ikke grunnlag for en så restriktiv fortolkning. I Ot prp nr 50 som lå til grunn for den utvidede revisjonsadgang heter det på s 47;

"Som det allerede er redegjort for innebærer den alminnelige revisjon en modernisering eller ajourføring av konsesjonens vilkårs side. I prinsippet betyr dette at samtlige vilkår som er oppstilt kan undergis en ny vurdering på bakgrunn av de erfaringer man har gjort seg i løpet av perioden."

Formålet med revisjon av eldre, tidsubegrensede konsesjoner må i første rekke være muligheten for å få til miljøforbedrende tiltak. Dette bør særlig være aktuelt ved eldre konsesjoner, jf Ot prp nr 50 s 47

"Overfor gamle reguleringer hvor anlegget for lengst er nedskrevet, kan det nok sies å være grunn til å gå lenger ved revisjonen enn ved nyere konsesjoner."

NVE viser i slike saker regelmessig bare til regulantens økonomi, uten å ta i betraktning at det ofte er tale om gamle reguleringer, hvor anlegget for lengst er nedskrevet. NVE har således lagt til grunn at revisjonsadgangen er mye snevrere enn det som har vært forutsatt fra lovgivers side. SABIMA forventer at Vassdragsmyndighetene (NVE og OED) i større grad tar sitt sektoransvar for å ivareta biomangfold og gjør de biotopforbedrende tiltak som er mulig ved revisjoner av gamle konsesjoner.

Gjennom årene har det skjedd en klar utvikling når det gjelder krav til miljø, minstevassføring o.a., slik at det selvsagt er størst behov for å gi utfyllende miljøkrav for de eldre konsesjonene.

3) Forholdet til Vanndirektivet

Vanndirektivet legger opp til at vedtatte forvaltningsplaner for vassdrag skal foreligge i 2009 og rulleres hvert sjette år. Hovedtyngden av vilkårsrevisjoner vil komme i perioden 2009 - 2022. Dette innebærer at prosesser i forhold til revisjon og vanndirektivet vil skje samtidig og gjensidig påvirke hverandre.

I Energi- og miljøvernkomiteens innstilling S nr 131 til St prp nr 75 (2008-09) om innlemmelse av vanndirektivet uttales:

"Komiteen mener at tiltaksplanene som skal utarbeides med utgangspunkt i direktivet må innlemme revisjoner av vannkraftkonsesjoner. I særdeleshet er det viktig å få til ordentlige miljøforbedringer der det ikke er krav om minstevannføringer i dag. På sikt må konsesjonsrevisjonene synkroniseres med revisjon av forvaltningsplanene i vannregionene, slik direktivet forutsetter. Komiteen vil påpeke at det generelt er et stort forbedringspotensial på mange plan i gamle kraftverk, der potensialet for

miljøforbedring kan være stort med bare litt vannslipp."

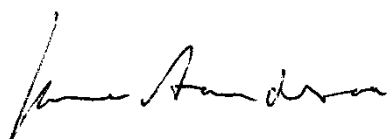
Stortinget har også presisert at forholdet til EUs rammedirektiv for vann og den norske vannforskriften er sentral ved revisjonsprosessen av eldre vannkraftkonsesjoner. I Stortingets spørretime 13.05.2009 svarte miljøvernministeren på spørsmål fra representanten Kvasshem at framtidige revisjoner av konsesjonsvilkår i regulerte vassdrag og gjennomføring av vanndirektivet må ses i sammenheng.

SABIMA forventer derfor at behandlingen av Aurarevisjonssaken og andre framtidige revisjoner sees i sammenheng med forvaltningsplanene som er under utarbeidelse.

4) Konklusjon

SABIMA forventer at det foretas grundige økologisk undersøkelse av naturforholdene langs vassdraget i forbindelse med revisjonsarbeidet. Tapte leveområder for truede arter bør så vidt mulig gjenskapes. Vi vil her særlig fremheve vern av høyfjellsøkologien i nasjonalparkområdene rundt nedslagsfeltet til kraftmagasinene. Videre må minstevannsføringspålegget være i tråd med de krav som er kommet fra lokalt hold. Tilstrekkelig vannføring er en avgjørende forutsetning for å sikre økologi og biodiversitet i området.

Vennlig hilsen

Rune Aanderaa
Daglig leder